

**VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI**

LÊ THỊ TƯỜNG VY

**HÀNH VI SÙNG BÁI PHẬT GIÁO
CỦA HỌC SINH TRUNG HỌC PHỔ THÔNG
NGƯỜI KHMER TỈNH TRÀ VINH**

Chuyên ngành: Tâm lý học

Mã số: 60 31 04 01

TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ TÂM LÝ HỌC

HÀ NỘI - 2017

Công trình được hoàn thành tại: Học viện Khoa học xã hội.

Người hướng dẫn khoa học: **HUỲNH VĂN CHÂN**

Phản biện 1: PGS.TS. NGUYỄN THỊ HUỆ

Phản biện 2: PGS.TS. LÃ THỊ THU THỦY

Luận văn sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
họp tại: Học viện Khoa học Xã hội vào lúc:
.... giờ, ngày tháng năm 2017

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Học viện khoa học xã hội

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam là quá trình thống nhất và đoàn kết giữa 54 dân tộc anh em, giữa các tôn giáo bản địa và các tôn giáo du nhập từ bên ngoài. Đặc biệt, Phật giáo du nhập vào Việt Nam từ giai đoạn người Việt Cổ tại vùng kinh đô Luy Châu – Bắc Ninh ngày nay. Ở miền Nam, Phật giáo tiểu thừa đã được hình thành và phát triển từ thế kỷ thứ I và sau đó ảnh hưởng sâu đậm trong cộng đồng dân tộc người Khmer Nam Bộ. Với đồng bào người Khmer, chùa là trung tâm sinh hoạt cộng đồng, nơi thực hiện những nghi lễ cầu cúng, những lễ hội truyền thống của cộng đồng dân tộc người Khmer. Đời sống văn hóa tinh thần, tâm linh của dân tộc Khmer chịu ảnh hưởng mạnh từ Phật giáo từ cách ăn mặc, nếp nghĩ đến lối sống của dân tộc Khmer, từ lúc sinh ra cho đến lúc mất đi đều gắn liền với nhà chùa và Phật giáo tiểu thừa

Theo phong tục tập quán, cộng đồng dân tộc Khmer sẽ cho con cháu vào chùa tu để học đạo lý làm người, rèn luyện đạo hạnh với thời gian do từng gia đình lựa chọn. Những người có thời gian xuất gia tại chùa càng lâu thì càng được tôn kính. Vì thế hầu hết thanh niên dân tộc Khmer đều chịu ảnh hưởng bởi tư tưởng và niềm tin vào Phật giáo tiểu thừa. Ngày nay, học sinh người Khmer đã được vào học tại trường dân tộc nội trú nhưng sự sùng bái Phật giáo tiểu thừa trong suy nghĩ và hành động của các em vẫn luôn tồn tại bên cạnh những tri thức khoa học hiện đại

Trà Vinh là một tỉnh ở Đồng bằng sông Cửu Long, đang trong giai đoạn phát triển và có điều kiện về kinh tế xã hội và cơ sở hạ tầng tương đối thấp. Trà Vinh có đông người dân tộc Khmer sinh sống. Đây là địa bàn cư trú lâu đời của cộng đồng dân tộc người Khmer. Sau nhiều lần sáp nhập và tách khỏi tỉnh Vĩnh Long, Trà Vinh vẫn giữ được những nét riêng về truyền thống văn hóa và sinh hoạt cộng đồng của người dân tộc Khmer, đặc biệt là hệ thống chùa mang tính đặc thù

Hiện nay, đã có rất nhiều công trình nghiên cứu về tâm lý dân tộc, trong đó có những công trình nghiên cứu chuyên sâu về tính cách người Khmer vùng Đồng bằng sông Cửu Long nói chung và tỉnh Trà Vinh nói riêng. Tuy nhiên công trình nghiên cứu về tính sùng bái Phật giáo của học sinh Trung học Phổ thông Khmer tỉnh Trà Vinh vẫn chưa có tác giả nghiên cứu. Đặc biệt là hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh Trung học Phổ

thông người Khmer tỉnh Trà Vinh vẫn chưa có tác giả đo lường, nhằm phát huy những tích cực và hạn chế những tiêu cực trong tư tưởng của học sinh Khmer.

Từ những lý do trên, tôi lựa chọn đề tài nghiên cứu là **“*Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh Trung học Phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh*”**

2. Tình hình nghiên cứu đề tài

2.1. Tình hình nghiên cứu về dân tộc Khmer: Đã có nhiều công trình nghiên cứu về dân tộc Khmer ở trong và ngoài nước, với nhiều khía cạnh và góc độ khác nhau. Các công trình tập trung nghiên cứu về tính cách dân tộc, nền văn hóa và Phật giáo – Đạo chính thống của người Khmer

2.2. Tình hình nghiên cứu về hành vi: Nhiều tác giả đã tiến hành nghiên cứu về hành vi của con người với nhiều khía cạnh và những quan điểm khác nhau, chỉ ra cho ta thấy hành vi của con người rất đa dạng và phức tạp và các yếu tố ảnh hưởng. Tuy nhiên, việc nghiên cứu về hành vi sùng bái ở trong và ngoài nước vẫn còn rất hạn chế

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích: Xác định hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh Trung học Phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh và đề ra những biện pháp thích hợp trong quá trình giáo dục học sinh Khmer nhằm phát huy những mặt tích cực và hạn chế những mặt tiêu cực.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Nghiên cứu một số vấn đề lý luận về hành vi, các yếu tố ảnh hưởng đến hành vi của học sinh phổ thông người Khmer
- Khảo sát thực trạng hành vi: các hành vi biểu hiện sự sùng bái Phật giáo của học sinh phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh
- Đề xuất một số biện pháp nhằm góp phần rèn luyện và giáo dục học sinh trung học phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh Trung học Phổ thông người Khmer

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Học sinh Trung học Phổ thông dân tộc người Khmer tỉnh Trà Vinh

5. Phương pháp nghiên cứu

5.1. Phương pháp nghiên cứu tài liệu, văn bản

5.2. Phương pháp nghiên cứu điều tra bằng bảng hỏi

5.3. Phương pháp quan sát

5.4. Phương pháp phỏng vấn sâu

5.5. Phương pháp chuyên gia

5.6. Phương pháp xử lý kết quả nghiên cứu bằng thống kê toán học

5.7. Phương pháp nghiên cứu trường hợp

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận văn

6.1. Ý nghĩa lý luận: Góp phần phân tích và hệ thống hóa một số vấn đề lý luận tâm lý học về hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh dân tộc thiểu số

6.2. Ý nghĩa thực tiễn: Mô tả hiện trạng biểu hiện các đặc điểm của hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh. Cụ thể hành vi sùng bái Phật giáo thể hiện qua: động cơ, nhận thức, thái độ, hành động. Phân tích các yếu tố ảnh hưởng đến hành vi sùng bái và đề ra các biện pháp tác động góp phần rèn luyện, dung hòa về hành vi cho các em học sinh trung học phổ thông người Khmer

7. Cơ cấu của luận văn

Nội dung chính của luận văn được trình bày trong phần mở đầu; 3 chương trình bày về cơ sở lý luận về hành vi sùng bái Phật giáo, tổ chức, phương pháp nghiên cứu và kết quả nghiên cứu thực tiễn về hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh; kết luận, kiến nghị, tài liệu tham khảo. Ngoài ra, còn có phần phụ lục trình bày các công cụ nghiên cứu và các bảng phân tích một số nghiên cứu thực tiễn.

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN

1.1. Các khái niệm cơ bản

Hành vi là toàn bộ những phản ứng, cách ứng xử được biểu hiện ra bên ngoài qua các khía cạnh: động cơ, nhận thức, thái độ, hành động của mỗi cá nhân, chịu sự tác động và chi phối của quá trình trải nghiệm, nền văn hóa và học tập trong cuộc sống thường ngày.

Sùng bái là một thuật ngữ thường được dùng trong xã hội khi muốn nói về một người nào đó dành sự kính trọng, nể nang cho người khác. Trong cuộc sống thường ngày, hiện tượng sùng bái diễn ra rất phổ biến, như sùng bái người đứng đầu, sùng bái nhân vật lịch sử. Hay trong phạm vi hẹp thì có thể sùng bái người đứng đầu một nhóm tập thể hoặc trong một tổ chức có tài năng và uy tín với mọi người.

Hành vi sùng bái là toàn bộ phản ứng, cách ứng xử thể hiện sự kính trọng và tin tưởng được biểu hiện ra bên ngoài qua các khía cạnh: động cơ, nhận thức, thái độ, hành động của mỗi cá nhân, chịu sự tác động và chi phối của quá trình trải nghiệm, nền văn hóa và học tập trong cuộc sống thường ngày.

Hành vi sùng bái Phật giáo là toàn bộ phản ứng, cách ứng xử thể hiện sự kính trọng và tin tưởng những bậc sư sãi nhà Phật, tôn sùng những giáo lý nhà Phật được biểu hiện ra bên ngoài qua các khía cạnh: động cơ, nhận thức, thái độ, hành động của mỗi cá nhân, chịu sự tác động và chi phối của quá trình trải nghiệm nền văn hóa và học tập trong cuộc sống thường ngày.

1.2. Một số đặc điểm tâm lý của học sinh trung học phổ thông người Khmer

Những đặc điểm sinh học và quá trình phát triển hoàn thiện về nhân cách thì tất cả học sinh ở lứa tuổi này đều cơ bản giống nhau. Tuy nhiên, văn hóa và xã hội mà các em học sinh người Khmer được sinh ra và lớn lên lại mang đậm nét cộng đồng và hình ảnh của ngôi chùa, do đó vẫn có những điểm giống và khác nhau với dân tộc khác, điển hình là dân tộc kinh.

Các em có niềm tin đối với Đảng và nhà nước được thể hiện cụ thể qua việc luôn chấp hành theo đúng những quy định và chủ trương của

Đảng và nhà nước đã đề ra. Luôn tích cực tham gia các phong trào, hoạt động xã hội và các lễ hội của dân tộc. Các em tự hào về bản sắc văn hóa và phong tục tập quán của dân tộc thông qua việc tự tin thể hiện văn hóa riêng của dân tộc mình. Có thái độ đoàn kết, hữu nghị với các dân tộc khác và thái độ lạc quan đối với cuộc sống.

Những đặc điểm khác nhau điển hình của học sinh phổ thông người Khmer với dân tộc khác đó chính là sự ảnh hưởng của Phật giáo Tiểu thừa và hình ảnh ngôi chùa, gắn liền với các em từ khi sinh ra cho đến lúc chết đi. Ngôi chùa là trung tâm sinh hoạt của cộng đồng người Khmer, ngoài ra còn là nơi lưu giữ những giá trị lịch sử, văn hóa. Người Khmer từ khi sinh ra cho đến lúc chết đi đều gắn liền với nhà chùa. Người Khmer dành tình cảm trân trọng và ưu ái đối với ngôi chùa, vì chùa là nơi chứng kiến người Khmer trải qua những giai đoạn trong cuộc đời, là nơi thờ Phật và còn là nơi lưu giữ hài cốt của tổ tiên.

Học sinh người Khmer luôn tin rằng ai cũng có phần phước bởi vì các em được sống trong một cộng đồng có cuộc sống thiên về đời sống tinh thần hơn là đời sống vật chất. Người Khmer khi làm ra được của cải, sau khi đã lo cho con cái và giữ lại một ít cho trang trải cho cuộc sống hằng ngày, còn bao nhiêu sẽ đóng góp vào chùa làm phước, xây dựng chùa, nuôi sư sãi và tuyệt đối không để tiền để lo cho riêng bản thân mình. Bởi vì họ quan niệm, khi chết đi sẽ về cõi Niết Bàn, và xương cốt được hóa tro lưu giữ tại chùa, do vậy họ đầu tư vào chùa ngay khi còn có thể làm ra của cải để lo cho tương lai sau khi chết đi.

Học sinh người Khmer có niềm tin tuyệt đối và kính trọng các nhà sư, bởi vì nhà sư không chỉ là người đại diện cho Đức Phật, mà còn là người chỉ dạy, hỗ trợ các em trong cuộc sống thường ngày. Vị sư là một đại diện mẫu mực cho chuẩn đạo đức khi thực hành những giáo lý của Phật dạy, ngoài ra vị sư còn được kính trọng do trình độ học thức cao, trí tuệ hơn người. Vì vốn dĩ các vị sư ở chùa đều được học cao, có sự hiểu biết rộng. Các em học sinh người Khmer đi chùa khá thường xuyên, vốn dĩ

các em đến chùa không chỉ để lễ Phật mà đến để học chữ Khmer, thanh niên thì vào chùa học tu để làm người. Ngoài ra, chùa còn là nơi tổ chức các lễ hội, phong tục cổ truyền của người Khmer.

Qua đó chúng ta thấy rằng, do ảnh hưởng của tôn giáo mà học sinh trung học phổ thông người Khmer có những đặc điểm tâm lý khác với học sinh dân tộc khác. Tuy được học chung một nền giáo dục, nhưng học sinh phổ thông trung học người Khmer lại có những nét sinh hoạt văn hóa tâm linh mang nét đặc thù riêng. Các em nghiêng về đời sống tinh thần hơn là về vật chất, sống chan hòa, hiền lành và chân thật với mọi người xung quanh. Tin vào sự linh thiêng của ngôi chùa và luôn thể hiện sự kính trọng với sư sãi.

1.3. Phật giáo trong đời sống của người Khmer

1.3.1. Ngôi chùa là trung tâm văn hóa của người Khmer

Chùa chiềng đóng một vai trò quan trọng trong đời sống văn hóa của người Khmer. Với vai trò là trung tâm sinh hoạt chính trong mỗi phum, sóc nên rất dễ dàng nhận thấy ở tất cả các phum, sóc đều có hình ảnh của ngôi chùa với lối kiến trúc vô cùng đặc sắc và độc đáo. Ở mỗi sóc có một ngôi chùa, nhưng với sóc lớn hơn thì có hai ngôi chùa, được người dân xây dựng khang trang, trên nền đất rộng rãi và thoáng đãng, đặc biệt là kiến trúc vô cùng công phu. Người Khmer có nhiệm vụ đóng góp tiền bạc, của cải để xây dựng chùa một cách tự nguyện và tự giác.

Chùa là nơi tổ chức các lễ hội tôn giáo và lễ hội truyền thống, giữ gìn những giá trị tinh thần của dân tộc Khmer, nơi đoàn kết hòa giải các uẩn khúc trong gia đình, thân tộc, làng xóm.

Ngôi chùa mang tình cảm hết sức sâu sắc đối với đồng bào dân tộc Khmer, không chỉ là nơi diễn ra các lễ nghi tôn giáo, mà còn là nơi thể hiện sự gắn bó tình cảm, sự cố kết cộng đồng ngay từ buổi đầu khai hoang lập địa.

1.3.2. Vai trò của nhà chùa và sư sãi trong việc giáo dục người Khmer

Ngoài chức năng là bộ mặt của phum, sóc, là trung tâm sinh hoạt của

cộng đồng người Khmer, chùa còn là nơi có chức năng giáo dục, tạo môi trường giáo dục cho trẻ em Khmer từ thời niên thiếu. Giáo lý nhà Phật cho rằng ngu dốt là nguồn gốc của dục vọng. Từ đó, Đức Phật đề cao giáo dục và các vị sư sãi luôn được kính trọng do vai trò của mình trong giáo dục đối với xã hội, đặc biệt là lớp trẻ. Đối với Phật giáo Tiểu thừa, một khi đã chấp nhận việc đi tu thì sẽ thoát khỏi trần tục, đã mặc chiếc áo cà sa vào người thì sẽ phải từ bỏ những tình cảm yêu đương nam nữ, không mang trong mình dục vọng tầm thường.

Bên cạnh việc được học đọc, học viết, trẻ em Khmer còn được học đạo lý làm người thông qua các Phật thoại nói về tiền kiếp và nhân đức, đạo đức của Đức Phật. Từ đó, càng làm rõ được vai trò và sự gắn bó của nhà chùa và người Khmer, nếu một người Khmer từ bỏ Phật giáo thì đồng nghĩa với việc họ đã từ rời xa những giá trị

1.4. Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer

1.4.1. Vài nét về người Khmer tỉnh Trà Vinh

Từ thế kỉ thứ X trở đi, cùng với sự rút dần của nước biển thì ở đồng bằng sông Cửu Long xuất hiện một số giồng đất cao màu mỡ, thuận lợi cho cư dân cư trú và sản xuất. Tại thời điểm này, những người Khmer nghèo khổ không chịu được sự bóc lột hà khắc cùng các loại thuế của thế lực phong kiến Angkor, nên họ đã bỏ trốn tìm đến sinh sống tại những vùng đất cao

Trong nhiều thế kỷ tiếp theo thì vùng Nam Bộ trở nên hoang vu, tình trạng không người ở kéo dài đến tận thế kỷ XI, XII. Từ thế kỷ XIII – XIV, đế chế Angkor bắt đầu khủng hoảng và sụp đổ, người dân Khmer lại càng nghèo đói và bị đàn áp nặng nề, trước tình hình đó thì người Khmer tiếp tục di cư về đồng bằng sông Cửu Long ngày càng đông

Cuối thế kỉ XV – XVI, người Khmer ở đồng bằng sông Cửu Long tập trung thành 3 vùng dân cư lớn: vùng Sóc Trăng – Bạc Liêu – Cà Mau; vùng An Giang – Kiên Giang; vùng Trà Vinh – Vĩnh Long

Đến thế kỉ XVII, vùng đồng bằng sông Cửu Long đã hình thành nên những “vùng môi sinh xã hội” do bàn tay của những người Khmer tạo nên. Người Khmer sống tập hợp thành những đơn vị xã hội tự quản, mỗi điểm cư trú gồm năm bảy gia đình có mối quan hệ thân tộc, họ hàng huyết thống quy tụ bên nhau được gọi là Phum, một số Phum được gọi là Sóc. Chính tập quán cư trú theo dòng họ gia đình, huyết thống đã tác động sâu sắc tới khía cạnh tâm lý xã hội và hình thành nên những đặc trưng về kinh tế - xã hội của người Khmer cho đến hôm nay.

1.6.2. Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh

1.6.2.1. Biểu hiện qua khía cạnh động cơ

Tín ngưỡng đóng vai trò quan trọng trong đời sống tinh thần của mỗi con người chúng ta, đáp ứng khát vọng tâm linh của con người. Phần lớn tín ngưỡng giúp con người tìm được sự an nhiên, an vui trong cuộc sống. Người Khmer cũng có những mong muốn tìm được sự bình an và hạnh phúc trong cuộc sống, họ tin rằng những giáo lý nhà Phật sẽ giúp cho bản thân mỗi người tìm được và hướng đến những điều tốt đẹp hơn trong cuộc sống. Từ khi mới khai thiên lập địa, đời sống người Khmer còn gặp rất nhiều khó khăn và thiếu thốn, Đạo Phật đã xuất hiện và tồn tại cùng với người dân Khmer. Các vị sư sãi luôn giúp đỡ và hỗ trợ người dân trong những lúc khó khăn về đời sống vật chất. Bên cạnh đó, những giáo lý của Đức Phật giúp người dân thêm vững tin vào cuộc sống, tìm được niềm vui và hứng khởi, cố gắng làm việc cải thiện cuộc sống.

1.6.2.2. Biểu hiện qua khía cạnh nhận thức

Người Khmer từ khi sinh ra cho đến lúc chết đi đều gắn liền với Phật giáo, với nhà chùa. Qua đó, tất cả các hoạt động đều gắn liền với nhà chùa và ngôi chùa là một nơi thiêng liêng đối với người Khmer. Học sinh trung học phổ thông người Khmer tuy đã được đi học tại trường dạy tiếng Kinh, chương trình giáo dục chung của cả nước nhưng các em vẫn giữ những nét văn hóa của cộng đồng người Khmer. Học sinh nam đến tuổi thì các em sẽ

vào chùa tu theo nghi thức để trở thành người trưởng thành, sau đó quay trở lại trường để tiếp tục theo học. Các em nhận thức rõ ràng về sự tồn tại của Phật giáo, về sức mạnh quyền năng của Phật giáo cũng như sự bảo hộ che chở của Phật giáo cho cộng đồng dân cư Phum, Sóc.

1.6.2.3. Biểu hiện qua khía cạnh thái độ

Do tôn giáo chính của người Khmer là đạo Phật, nên Đức Phật có một vị trí và sức ảnh hưởng rất lớn đến cộng đồng người Khmer. Trải qua các giai đoạn lịch sử phát triển, Phật giáo đã trở thành đặc trưng văn hóa truyền thống với nền tảng giáo lý vững vàng, với những luân lý đạo đức Phật giáo luôn hướng con người đến những giá trị cao cả: “chân – thiện – mỹ”. Những bài học về “vô thường”, “vô ngã, vị tha”, “từ bi hỷ xả”, “an lạc”... đã thấm nhuần vào trong tâm thức của mỗi người dân Khmer. Chính vì sự gần gũi và có mối quan hệ khăng khít với đời sống cộng đồng người Khmer, nên Phật giáo luôn có một vai trò hết sức quan trọng đối với người dân Khmer. Niềm tin về sự che chở, giúp đỡ của Đức Phật trong lòng mỗi người dân Khmer luôn rất lớn, vì vậy họ luôn thể hiện sự kính trọng, tôn sùng Đức Phật.

1.6.2.4. Biểu hiện qua khía cạnh hành động

Sự sùng bái đạo Phật được thể hiện rất cụ thể qua cách ứng xử hằng ngày của mỗi người Khmer. Vào lễ Tết cổ truyền Chôl Chnam Thmây đây là ngày lễ Tết lớn nhất trong năm của người Khmer, thường được diễn ra ba ngày và người Khmer dường như ăn Tết tại chùa.

Ngoài ra, người Khmer đi đến đâu nếu gặp tượng Phật thì họ đều dừng lại để niệm Phật, điều này thể hiện được sự tôn kính của họ dành cho đức Phật. Người Khmer luôn dành sự tôn kính cho các vị sư, hầu hết các lễ tụ dân gian như: cưới hỏi, xây nhà mới... đều có sự tham dự của các vị sư để tụng kinh cầu an, chúc phúc.

1.7. Những yếu tố ảnh hưởng đến hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh

1.7.1. Yếu tố khách quan

1.7.1.1. Phong tục, tập quán, tín ngưỡng

Đạo Phật là một tôn giáo chính thống của người Khmer, là sự hòa quyện, kết hợp chặt chẽ giữa triết lý nhân sinh của Phật giáo với lối sống của người Khmer. Đạo Phật có hệ thống Phật pháp, giáo lý con người trở thành những người sống lương thiện, hiền lành, không tham sân si để rước đau khổ vào bản thân.

Chùa chiềng ngoài chức năng về tôn giáo, còn là nơi giáo dục người Khmer từ thời niên thiếu đặc biệt là đối với nam giới. Việc dạy học văn hóa ở người Khmer đã trở thành một tập tục, người Khmer nào cũng phải học chữ Pali tại chùa.

1.7.1.2. Điều kiện sống

Trà Vinh thuộc khu vực đồng bằng sông Cửu Long là một trong những đồng bằng rộng lớn và màu mỡ được hình thành trong quá trình địa chất lâu dài, chủ yếu do sự bồi đắp phù sa của hệ thống sông Mêkông. Hệ thống sông ngòi kênh rạch chằng chịt tạo nên sự điều hòa nguồn nước và giao thông đường thủy thuận tiện. Nơi đây là vùng nhiệt đới gió mùa, thời tiết có hai mùa rõ rệt, là nơi cư trú của cư dân các dân tộc Khmer, Kinh..

1.7.1.3. Tâm thức

Phật giáo đã là đạo chính thống của người Khmer từ rất lâu, do đó trong tiềm thức của mỗi người Khmer luôn có sự hiện diện của Đức Phật ở trong lòng mỗi người. Họ luôn tâm niệm rằng, nếu tin và sống theo những giáo lý nhà Phật thì con người sẽ hưởng được tới cuộc sống tốt đẹp hơn, tìm thấy được sự an nhiên, bình yên trong đời sống. Đức Phật khi tìm ra được con đường thoát khỏi đau khổ và tìm đến được cõi Niết Bàn, từ đó người Khmer luôn tu niệm mỗi ngày với mong muốn khi chết đi sẽ được vào cõi Niết Bàn, tìm được sự thanh tịnh trong tâm hồn.

1.7.2. Yếu tố chủ quan

1.7.2.1. Trình độ nhận thức cá nhân

Người Khmer có tính cố kết cộng đồng cao, nên từ nhỏ các em chỉ sống và giao tiếp với dân tộc mình nên trình độ hiểu biết thế giới bên ngoài

của các em còn bị hạn chế. Phần lớn các em biết về cộng đồng của mình thông qua những câu chuyện được kể lại từ những thế hệ trước, qua thời gian thì các câu chuyện cũng phần nào bị thay đổi so với lịch sử. Từ khi sinh ra, các em đã trở thành con của Phật, do đó Đạo Phật gắn bó với các em từ khi sinh ra cho đến khi chết đi

1.7.2.2. Giao tiếp

Trong giao tiếp sinh hoạt hằng ngày của các em, phần lớn cũng bị ảnh hưởng từ Phật giáo. Cách ứng xử của các em luôn tuân theo những giáo lý của Đức Phật đã dạy, cung kính người lớn tuổi, cư xử giao tiếp hòa nhã, vui vẻ với mọi người xung quanh

1.7.2.3. Kinh nghiệm sống của cộng đồng

Người Khmer luôn quan niệm rằng khi họ tin và tuân theo những đạo lý nhà Phật thì sẽ được Đức Phật che chở và phù hộ cho họ có được cuộc sống yên ấm và sống thọ hơn. Ma quỷ sẽ không dám quấy phá những người theo Phật vì họ đã được Đức Phật bảo vệ. Những người bị bệnh nếu nghe kinh Phật thường xuyên, tinh thần thoải mái sẽ giúp phần nào bệnh tình thuyên giảm

Chương 2

TỔ CHỨC VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Tổ chức nghiên cứu

Luận văn được tiến hành từ tháng 7/2016 đến tháng 2/2017 và được thực hiện theo hai giai đoạn

2.1.1. Nghiên cứu lý luận: Từ tháng 7/2016 đến tháng 11/2016

Mục đích nghiên cứu lý luận:

Xây dựng cơ sở lý luận cho việc nghiên cứu hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh, xây dựng khung lý thuyết cho vấn đề nghiên cứu

Nội dung nghiên cứu lý luận:

Tổng quan những công trình nghiên cứu của các tác giả trong và ngoài nước về người Khmer, hành vi sùng bái và hành vi sùng bái Phật giáo.

Xác định nội hàm một số khái niệm cơ bản cần thiết cho việc nghiên cứu hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer và các vấn đề có liên quan

Xác định nội dung nghiên cứu thực tiễn

2.1.2. Nghiên cứu thực tiễn: Từ tháng 11/2016 đến 2/2017

Mục đích nghiên cứu thực tiễn:

Khảo sát thực tiễn nhằm có được những số liệu và tư liệu có độ tin cậy, đảm bảo tính khách quan và phản ánh thực trạng hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer

Nội dung nghiên cứu thực tiễn:

Xây dựng bộ công cụ nghiên cứu phù hợp với những nội dung đã được xác định trong nghiên cứu lý luận

Tiến hành khảo sát: Thu thập số liệu về thực trạng hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh (qua khảo sát bảng hỏi, phỏng vấn sâu, nghiên cứu trường hợp)

Xử lý dữ liệu thu được từ khảo sát thực tiễn

2.2. Phương pháp nghiên cứu

2.2.1. Phương pháp nghiên cứu văn bản, tài liệu

Sưu tầm, nghiên cứu và phân tích các tài liệu trong nước và ngoài nước về hành vi sùng bái nói chung và hành vi sùng bái Phật giáo nói riêng, về đặc điểm tâm lý của học sinh trung học phổ thông người Khmer

2.2.2. Phương pháp điều tra bằng bảng hỏi: Bảng hỏi được thiết kế với các nội dung sau:

- Phần 1: Những thông tin cá nhân của học sinh có liên quan: lớp, giới tính, trường, nơi ở hiện nay

- Phần 2: Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer qua khía cạnh động cơ

- Phần 3: Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer qua khía cạnh nhận thức

- Phần 4: Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer qua khía cạnh thái độ

- Phần 5: Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer qua khía cạnh hành động

- Phần 6: Những yếu tố ảnh hưởng đến hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer

Bảng hỏi được thiết kế theo kiểu thang đo 3 mức độ: không thường xuyên, thường xuyên, rất thường xuyên và không đồng ý, đồng ý, hoàn toàn đồng ý và không đúng, đúng, hoàn toàn không đúng. Tùy vào từng nội dung nghiên cứu thì mỗi thang đo có từ 3 đến 12 items.

2.2.3. Phương pháp phỏng vấn sâu: thu thập, kiểm tra và làm rõ hơn những thông tin đã thu được từ bảng hỏi

2.2.4. Phương pháp nghiên cứu trường hợp điển hình: nghiên cứu sâu một số trường hợp, mô tả những đặc điểm nổi bật, điển hình của khách thể nghiên cứu làm rõ hơn những hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh người Khmer

2.2.5. Phương pháp lấy ý kiến chuyên gia: Nhằm thu thập những góp ý và ý kiến đánh giá chuyên sâu của chuyên gia về nội dung cũng như cách xây dựng công cụ nghiên cứu, cách tiến hành nghiên cứu về tính cách người Khmer và những yếu tố ảnh hưởng

2.2.6. Phương pháp xử lý thông tin bằng thống kê toán học: xử lý các số liệu đã thu thập được qua bảng hỏi

Chương 3
KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG HÀNH VI SÙNG BÁI
PHẬT GIÁO CỦA HỌC SINH TRUNG HỌC PHỔ THÔNG NGƯỜI
KHMER TỈNH TRÀ VINH

Chúng tôi nghiên cứu thực trạng hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer dưới các khía cạnh biểu hiện: động cơ, nhận thức, thái độ, hành động

Bảng điểm trung bình chung bốn khía cạnh biểu hiện: động cơ, nhận thức, thái độ, hành động

STT	Các mặt biểu hiện	ĐTB	ĐLC	Thứ bậc
1	Động cơ	1,87	,58	2
2	Nhận thức	2,03	,57	1
3	Thái độ	1,71	,58	4
4	Hành động	1,80	,64	3
Điểm trung bình chung		1,85		

Qua kết quả điều tra thực trạng hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer dưới khía cạnh biểu hiện là động cơ, nhận thức, thái độ, hành động thì ở cả bốn khía cạnh đều có số điểm trung bình ở mức trung bình khá. Trong đó có khía cạnh biểu hiện về động cơ là có điểm trung bình cao nhất, kết quả này cho thấy hành vi sùng bái của các em bị tác động bởi động cơ rất nhiều, từ đó hình thành những thói quen trong hành vi hằng ngày. Bên cạnh đó, nhận thức, thái độ, hành động cũng có điểm trung bình ở mức trung bình khá, điều đó chứng tỏ rằng tuy học ở chương trình phổ thông chung nhưng các em học sinh người Khmer vẫn còn chịu nhiều ảnh hưởng từ những giáo lý của Phật giáo.

3.1. Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer biểu hiện qua khía cạnh động cơ: các em cho rằng theo Phật giáo để bản thân có thể hướng tới những điều tốt đẹp nhất; sống theo đạo lý nhà Phật để có cuộc sống bình an và hạnh phúc; đóng góp tiền của xây chùa để tích đức; đạo Phật là truyền thống của người Khmer; đạo Phật gắn bó với người Khmer từ lúc mới khai thiên lập địa.

3.2. Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer biểu hiện qua khía cạnh nhận thức: chùa chiềng có giá trị văn hóa tâm linh lâu đời; chùa chiềng là trung tâm văn hóa tâm linh của người Khmer; luôn tôn trọng và kính trọng sư sãi; sống theo giáo lý của Đức Phật để tích đức cho cha mẹ; đi lễ chùa giúp cho tôi sống tốt hơn

3.3. Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer biểu hiện qua khía cạnh thái độ: mọi người đều sẽ xóa bỏ được những mâu thuẫn khi đứng trước Đức Phật; không hài lòng khi ai đó tỏ thái độ không tôn trọng, sùng kính Đức Phật; phản đối mạnh mẽ khi ai nói xấu về đạo Phật; mọi người sẽ quý trọng những ai biết nghe theo lời Phật dạy; thấy hài lòng sau khi chết, tro cốt được đưa vào chùa

3.4. Hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer biểu hiện qua khía cạnh hành động: mời các nhà sư đến nhà tụng kinh niệm Phật khi có lễ, đám; dọn dẹp, thắp nhang ở bàn thờ Phật tại gia đình; yêu thương, quan tâm đến mọi người xung quanh như đạo lý Đức Phật đã dạy; mỗi tối đều thắp nhang cúng Phật cho gia đình được an lành; quỳ lạy cung kính khi dâng cơm cho nhà sư

3.5. Một số đánh giá về hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer

Hệ số tương quan Pearson giữa động cơ, nhận thức, thái độ, hành động trong hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer

	Nhận thức – Động cơ	Nhận thức – Thái độ	Động cơ – Thái độ
Tương quan	,401**	,482**	,489**
Mức ý nghĩa	,000	,000	,000
N	219	219	219

Ghi chú: **khi $p < 0,01$

Qua bảng 3.14, trị số p cho thấy mối tương quan giữa các yếu tố về hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer có ý nghĩa về mặt thống kê ($p < 0,01$), độ mạnh của các mối liên hệ ở mức từ trung bình đến khá mạnh, với hệ số tương quan từ 0,401 – 0,489. Giữa

các khía cạnh biểu hiện này có mối tương quan cùng chiều thuận, cho thấy một khía cạnh nào đó tăng lên theo chiều khẳng định thì các khía cạnh biểu hiện khác cũng rõ hơn. Đối với mặt nhận thức, khi nhận thức ở mức độ cao thì động cơ thể hiện càng rõ, và bộc lộ qua thái độ khi ứng xử đối với mọi người xung quanh.

Điểm trung bình chung của các khía cạnh động cơ, nhận thức, thái độ, hành động là 1,85 nằm ở mức độ trung bình. Cho chúng ta thấy rằng, đã có sự thay đổi rất nhiều trong nếp sinh hoạt của các em vì công việc học tập, phần lớn thời gian là các em ở trường nội trú nên không thể thường xuyên tham gia những lễ hội, nghi thức ở tại chùa. Tuy nhiên, những giáo lý nhà Phật đã dạy luôn được các em ghi nhớ và thực hiện theo, xem đó là định hướng để các em có thể hoàn thiện nhân cách của bản thân mình và cách đối nhân xử thế đối với mọi người xung quanh trong cuộc sống hằng ngày.

3.6. Các yếu tố ảnh hưởng đến hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh

Trên cơ sở phân tích thực trạng, chúng tôi đã chỉ ra những yếu tố ảnh hưởng tới hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer.

3.7.1. Yếu tố khách quan

3.7.1.1. Điều kiện sống

3.7.1.2. Phong tục, tập quán, tín ngưỡng

3.7.1.3. Tâm thức

3.7.2. Yếu tố chủ quan

3.7.2.1. Trình độ nhận thức cá nhân

3.7.2.2. Giao tiếp

3.7.2.3. Kinh nghiệm sống của cộng đồng

3.8. Một số chân dung về hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer

Để hình dung một cách khái quát về hành vi sùng bái, về những ưu điểm và hạn chế trong tính cách của học sinh trung học phổ thông người

Khmer, chúng tôi tiến hành xây dựng một số chân dung của các em có tính đại diện

3.8.1. Chân dung của em Thạch Thị Mỹ L...học sinh lớp 12 trường trung học phổ thông dân tộc nội trú tỉnh Trà Vinh

Em Thạch Thị Mỹ L..., sinh năm 1999

Quê quán: huyện Cầu Ngang, tỉnh Trà Vinh

Hoàn cảnh gia đình: Cha, mẹ làm nghề nông; còn một em gái đang học lớp 5

Hành vi sùng bái Phật giáo biểu hiện qua khía cạnh nhận thức: những hoạt động, lễ hội, nghi thức lớn đều được diễn ra tại chùa, như lễ vô năm, Ok Om Bok....Ngoài là nơi sinh hoạt, thì chùa chiềng còn có giá trị tâm linh, vì có lần gần nhà em, sư đi ngang qua nói ở nhà đó có con ma, nên sư đã hóa giải giúp cho mọi người xung quanh không gặp nạn, từ đó bản thân em ngày càng tôn trọng sư sãi hơn. Em luôn nghĩ rằng, sống theo những điều Phật dạy sẽ giúp bản thân em được ban phước và tích đức cho cha mẹ.

Hành vi sùng bái Phật giáo biểu hiện qua khía cạnh động cơ: Theo em thì Phật giáo có sự ảnh hưởng đến kinh tế gia đình em, vì Đức Phật giống như một điểm tựa, là bờ vai giúp gia đình em bình tâm hơn để chăm lo phát triển kinh tế. Em tin vào những điều Phật dạy sẽ giúp cho cuộc sống của em bình an và hạnh phúc hơn, người sẽ ra tay cứu giúp khi bản thân em gặp khó khăn, hoạn nạn. Vì thế em luôn tin vào Đức Phật và sẽ cố gắng sống những giáo lý nhà Phật đã dạy để được mọi người tin tưởng và hoàn thiện bản thân hơn.

Hành vi sùng bái Phật giáo biểu hiện qua khía cạnh thái độ: cảm thấy không được tôn trọng và khó chịu khi ai đó thể hiện thái độ tôn trọng Phật. Nhà chùa là nơi cần tôn nghiêm nên em cảm thấy không hài lòng khi mà họ có những hành vi không đúng chuẩn mực. Ai mà không bố thí, cúng dường thì em cảm thấy không được tốt. Mong muốn sau khi được chết đi thì tro cốt được đưa vào chùa vì mang lại cảm giác thanh thản

Hành vi sùng bái Phật giáo biểu hiện qua khía cạnh hành động: khi tham gia nghi lễ phải thật nghiêm túc để thể hiện sự kính trọng. Đóng góp

xây dựng chùa chiềng, do gia đình không khá giả nên chỉ đóng góp trong mức vừa phải. Vào các ngày lễ hội thì có tham gia đi chùa, tuy nhiên do bây giờ đi học nên không có điều kiện tham gia thường xuyên. Nghi thức: đốt nhang, cúng dường. Vào các ngày lễ, đám thì mới các nhà sư đến nhà tụng kinh, thường mời vào các dịp đám giỗ, tết Khmer. Phải sống tốt, làm nhiều việc thiện tích đức được nhiều. Hằng tháng đi chùa cùng với cha mẹ, vào dịp lễ tết. Trước khi đi học xa thì hàng tháng em đều lên chùa vào các ngày qui định. Ở nhà thường hay thắp nhang ở bàn thờ Phật

3.8.2. Chân dung của em Thạch Quang T..., học sinh lớp 11 trường trung học phổ thông dân tộc nội trú tỉnh Trà Vinh

Em Thạch Quang T..., sinh năm 2000

Quê quán: Mái Lá, xã Ngũ Lạc, huyện Duyên Hải

Hoàn cảnh gia đình: Ba mẹ làm nghề nông, còn một em gái học lớp 4

Hành vi sùng bái Phật giáo biểu hiện qua khía cạnh nhận thức: Chùa chiềng được xem là nơi mọi người đến để hội họp, tổ chức lễ hội, và lưu giữ những giá trị văn hóa đến ngày hôm nay. Em tin tưởng vào Phật, em sống tốt thì Phật sẽ ban phước cho cha mẹ của em.

Hành vi sùng bái Phật giáo biểu hiện qua khía cạnh động cơ: em tin tưởng rằng sống theo những giáo lý nhà Phật sẽ giúp bản thân em hướng tới những điều tốt đẹp hơn trong cuộc sống, như giúp em rèn luyện để có cách đối xử với mọi người xung quanh tốt hơn. Em luôn ghi nhớ những điều Phật dạy cơ bản như: không được làm cho cha mẹ buồn, là phận con phải làm cho cha mẹ luôn vui, tôn trọng người lớn tuổi, giúp đỡ mọi người xung quanh sẽ giúp cho bản thân tích được nhiều phước hơn.

Hành vi sùng bái Phật giáo biểu hiện qua khía cạnh hành động: em rất muốn làm việc lấy nước thơm tắm Phật tắm cho ông ba vì nó thể hiện sự tôn kính của mình dành cho đạo Phật. Khi gặp tượng Phật tuy em không niệm Phật nhưng lòng em sẽ nghĩ đến Đức Phật. Nhà em thường mời các sư sãi về nhà tụng kinh vào các đám giỗ ông bà -. Mỗi khi gặp khó khăn thì em sẽ đọc ca trong 3 lần “ Nam-mô-ta-sák-phắc-kèo-wà-tồ. Arà hák tồ-samma samphut tàksák”.

Hành vi sùng bái Phật giáo thể hiện qua thái độ: không đồng tính với những ai nói xấu về đạo Phật vì nó không đúng, vì với Phật là phải thể hiện sự tôn kính. Đối với em, Phật là đáng cao quý. Đóng góp của cải xây dựng chùa, hoặc khi chùa có kế hoạch thực hiện các lễ. Tùy theo tấm lòng của mỗi ng đóng góp. Tro cốt của ông bà thì được mang vào chùa tụng kinh rồi mới mang về nhà

Phật giúp cho em có cảm giác được xoa dịu, Phật là trung tâm giải quyết những mâu thuẫn trong Phum, Sóc. Theo em, những người theo đạo Phật mà không có thái độ tôn kính hoặc không theo qui định của Phật thì cũng đáng trách. Em xem tài liệu, xem phim để biết về đạo Phật. Đạo Phật đã theo người Khmer từ khi mới khai thiên lập địa, em luôn mong muốn sẽ giữ gìn được những giá trị văn hóa này.

KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

1. Kết luận

Phân tích kết quả nghiên cứu lý luận và thực trạng về hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer tỉnh Trà Vinh, có thể rút ra một số kết luận sau đây:

1.1. Hành vi là toàn bộ những phản ứng, cách ứng xử được biểu hiện ra bên ngoài qua các khía cạnh: động cơ, nhận thức, thái độ, hành động của mỗi cá nhân, chịu sự tác động và chi phối của quá trình trải nghiệm, nền văn hóa và học tập trong cuộc sống thường ngày.

1.2. Tùy thuộc vào mục đích, hoàn cảnh thì có mỗi cách phân loại hành vi khác nhau. Ở đề tài này, chúng tôi chú trọng và phân loại hành vi theo hành vi mang tính xã hội, đó là hành vi mang tính xã hội thể hiện thông qua mối quan hệ với nhau, hình thành nên những hành vi mang tính cộng đồng.

1.3. Hành vi sùng bái là toàn bộ phản ứng, cách ứng xử thể hiện sự kính trọng và tin tưởng được biểu hiện ra bên ngoài qua các khía cạnh: động cơ, nhận thức, thái độ, hành động của mỗi cá nhân, chịu sự tác động và chi phối của quá trình trải nghiệm, nền văn hóa và học tập trong cuộc sống thường ngày.

1.4. Hành vi sùng bái Phật giáo là toàn bộ phản ứng, cách ứng xử thể hiện sự kính trọng và tin tưởng những bậc sư sãi nhà Phật, tôn sùng những giáo lý nhà Phật được biểu hiện ra bên ngoài qua các khía cạnh: động cơ, nhận thức, thái độ, hành động của mỗi cá nhân, chịu sự tác động và chi phối của quá trình trải nghiệm nền văn hóa và học tập trong cuộc sống thường ngày.

1.5. Đặc điểm của hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer:

Về khía cạnh động cơ: Theo Phật giáo, để có thể hướng tới điều tốt đẹp nhất; sống theo đạo lý nhà Phật để thấy bình an và hạnh phúc; đóng góp tiền xây chùa để tích đức; theo đạo Phật, vì đó là truyền thống của người Khmer; theo đạo Phật, vì đã gắn bó với người Khmer từ lúc mới khai thiên lập địa; tin vào Đức Phật vì Đức Phật sẽ bảo vệ, che chở và giúp đỡ

Về khía cạnh nhận thức: chùa chiềng có giá trị văn hóa tâm linh lâu đời; luôn luôn tôn trọng và kính trọng sư sãi; chùa chiềng là trung tâm văn hóa tâm linh của người Khmer; sống theo giáo lý của Đức Phật, đề tích đức cho cha mẹ; đi lễ chùa giúp cho cuộc sống tốt đẹp hơn; phật giáo là đạo chính thống và duy nhất

Về khía cạnh thái độ: mọi mâu thuẫn sẽ được xóa bỏ khi đứng trước Đức Phật; không hài lòng khi ai đó tỏ thái độ không tôn trọng, sùng kính Đức Phật; phản đối mạnh mẽ khi ai nói xấu về đạo Phật; sẽ quý trọng những ai biết nghe theo lời Phật dạy; cảm thấy hài lòng sau khi chết, tro cốt được đưa vào chùa; không thích người vào chùa mà đùa giỡn

Về khía cạnh hành động: mời các nhà sư đến nhà tụng kinh niệm Phật khi có lễ, đám; dọn dẹp, thắp nhang ở bàn thờ Phật tại gia đình; yêu thương, quan tâm đến mọi người xung quanh như đạo lý Đức Phật đã dạy; mỗi tối đều thắp nhang cúng Phật cho gia đình được an lành; quỳ lạy cung kính khi dâng cơm cho nhà sư; làm nhiều việc thiện để nhận được nhiều phước đức

1.6. Những yếu tố ảnh hưởng đến hành vi sùng bái Phật giáo của học sinh trung học phổ thông người Khmer: điều kiện sống; phong tục, tập quán, tín ngưỡng; tâm thức; trình độ nhận thức cá nhân; giao tiếp; kinh nghiệm sống của cộng đồng

2. Kiến nghị

2.1. Đối với tỉnh Trà Vinh

Phát huy hiệu quả các chương trình, dự án phát triển kinh tế - xã hội, văn hóa, giáo dục cho người dân Khmer, chú trọng vấn đề học tiếng phổ thông với học chữ dân tộc cho học sinh. Bên cạnh đó, chăm lo công tác giáo dục, hình thành đội ngũ trí thức mới trong đồng bào dân tộc cũng cần được quan tâm.

2.2. Đối với trường trung học phổ thông người Khmer

Nhà trường cần tạo điều kiện cho học sinh tham gia các hoạt động ngoại khóa, những cuộc giao lưu với các dân tộc khác tạo nên sự hiểu biết và tầm nhìn. Đồng thời tạo cơ hội cho các em rèn luyện và hoàn thiện cách ứng xử, giao tiếp của các em.

2.3. Đối với giáo viên trường trung học phổ thông người Khmer

Cần chú trọng lựa chọn những hình thức, phương pháp tổ chức hoạt động học tập, hoạt động ngoài giờ lên lớp, các hoạt động trong trường và ngoài trường để đảm bảo tính đa dạng, sinh động, hấp dẫn, phù hợp với các em, vừa không làm phai nhạt đi những nét truyền thống văn hóa của cộng đồng người Khmer.

2.4. Đối với học sinh trường trung học phổ thông người Khmer

Tham gia tích cực các phong trào, sinh hoạt ngoại khóa, giao lưu giữa các dân tộc. Tìm hiểu những nét văn hóa của dân tộc khác để có sự mở rộng trong nhận thức và sự hiểu biết của mỗi cá nhân.

